Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kymmenes jaosto)

2 päivänä kesäkuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Sijoittautumisvapaus — Perusoikeudet — Omistusoikeuden kunnioittaminen — Maatiloja koskeva erityisperimysjärjestelmä — Euroopan unionin perusoikeuskirja — Soveltamisala — Unionin oikeuden soveltaminen — Puuttuminen — Pääasian tosiseikat ovat tapahtuneet ennen kyseisen jäsenvaltion liittymistä Euroopan unioniin — Unionin tuomioistuimen toimivallan selvä puuttuminen

Asiassa C-50/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Rejonowy w Koninie (Koninin piirikunnan alioikeus, Puola) on esittänyt 12.1.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.1.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, jonka on pannut vireille

**Halina Grodecka**

**Józef Konieczka ym**:iden osallistuessa asian käsittelyyn

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Biltgen sekä tuomarit A. Borg Barthet ja M. Berger (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdan mukaisesti,

on antanut seuraavan

**määräyksen**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 2 ja SEUT 8 artiklan, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus ja ensimmäinen pöytäkirja), 1 artiklan, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 17 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

2 Tämä pyyntö on esitetty Halina Grodeckan vireille saattamassa asiassa, joka koskee 10.10.2000 kuolleen Kazimierz Konieczkan jälkeen jätettyä hakemusta perintösaannon toteamisesta.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Puolan siviililain (Kodeks cywilny), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian oikeudenkäynnin kohteena oleviin tosiseikkoihin, 1058 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädettiin erityisestä järjestelmästä sellaisten maatilojen lakimääräisiä perintösaantoja varten, joihin kuului vähintään yli 1 hehtaaria maatalousmaata. Siviililain 1059 §:ssä säädettiin pääasiasiallisesti, että ainoastaan sellaiset perilliset, jotka työskentelivät perintöä koskevan oikeuden syntyessä maataloustuotannon alalla tai joilla oli erityisesti ammatillinen koulutus maataloustuotannon alan ammatin harjoittamista varten, perivät laillisesti maatilan mutta että sitä eivät peri perilliset, jotka eivät täyttäneet näitä edellytyksiä. Siviililain 1064 §:n mukaan ministerineuvoston antamassa asetuksessa määriteltiin erityisesti se, mitä ammatillista koulutusta oli pidettävä sellaisena soveltuvana koulutuksena maatalouden alan ammatin harjoittamista varten, jonka perusteella henkilö pystyi perimään maatilan.

4 Siviililain 1063 §:n nojalla maatila siirtyi yleisten periaatteiden mukaisesti perillisille ainoastaan silloin, jos perinnönjättäjän puoliso eikä kukaan muukaan lakimääräisinä perillisinä olevista sukulaisista täyttänyt tällaisen tilan perimiselle asetettuja edellytyksiä.

5 Siviililain 925 §:ssä säädetään vielä, että jäämistö siirtyy perilliselle perinnönjättäjän kuolinpäivänä.

## Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

6 Sąd Rejonowy w Koniniessa (Koninin piirikunnan alioikeus) vireillä oleva asia koskee Halina Grodeckan Kazimierz Konieczkan 10.10.2000 tapahtuneen kuoleman jälkeen esittämää hakemusta perintösaannon toteamisesta. Kyseiseen perintöön kuului muun muassa yli 1 hehtaarin suuruinen maatila.

7 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että perintösaannon toteamista koskevan menettelyn tarkoituksena on pääasian tosiseikkoihin sovellettavien säännösten mukaan erityisesti vahvistaa, että jäämistö tai sen osa on luonteeltaan maatila, ja perillinen tai perilliset. Vaatimus maatilan luonteen pakollisesta vahvistamisesta koskee ainoastaan sellaisia perintöjä, joissa oikeus perintöön syntyi – kuten käsiteltävässä asiassa – ennen 14.2.2001, jolloin julkaistiin Trybunał Konstytucyjnyn (perustuslakituomioistuin, Puola) 31.1.2001 antama tuomio, jossa kyseistä erityisjärjestelmää koskevat säännökset, jotka sittemmin on kumottu, julistettiin perustuslain vastaisiksi.

8 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kuitenkin epävarma siitä, ovatko edellä mainitut säännökset yhteensopivia ensimmäisen pöytäkirjan ja perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan kanssa. Säännöksillä viedään nimittäin perillisiltä sellainen perintö, joka heille tulisi, vahvistamalla aineelliset rajat maatilan perimykseen liittyville perusteille. Näin ollen Puolan valtio tosiasiassa pakkolunastaa tämän osan perinnönjättäjän omaisuudesta sellaiselta perilliseltä, jolla ei ole maatilan perimiseen vaadittavia ominaisuuksia.

9 Pääasiassa kyseessä olevat säännökset voivat ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan olla lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklan ja SEUT 8 artiklan vastaisia, koska on kyseenalaista, onko eron tekeminen asianomaisessa kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen aineellisten kriteereiden perusteella sellaisten perillisten, joilla on oikeus perinnön saamiseen, välillä perusteltua.

10 Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy w Koninie (Koninin alioikeus) päätti lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko SEUT 2 artiklaa ja SEUT 8 artiklaa, ensimmäisen pöytäkirjan 1 artiklaa, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklaa ja perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohtaa, joissa määrätään oikeuden ensisijaisuutta, yhdenvertaisuutta, syrjintäkieltoa ja omistusoikeuden suojaa koskevista periaatteista, tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joissa rajoitetaan maatilojen perintösaantoja silloin, kun perillinen, joka on Puolan tai ulkomaan kansalainen, ei täytä tiettyjä laissa säädettyjä aineellisia kriteereitä, joita on täsmennetty täytäntöönpanoasetuksessa?”

**Unionin tuomioistuimen toimivalta**

11 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksellään, onko unionin oikeus esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joilla rajoitetaan maatilan perintösaantoja silloin, kun perillinen ei täytä tiettyjä aineellisia kriteereitä, jotka liittyvät tämän kykyyn hoitaa tällaista tilaa.

12 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos asia on selvästi unionin tuomioistuimen toimivaltaan kuulumaton, unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää asian käsittelyä jatkamatta ratkaista sen perustellulla määräyksellä.

13 Nyt käsiteltävään asiaan on sovellettava tätä määräystä.

14 Ensinnäkin on nimittäin palautettava mieleen, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen tulkitsemaan unionin oikeutta, siltä osin kuin kyse on sen soveltamisesta uudessa jäsenvaltiossa, ainoastaan sen Euroopan unioniin liittymisen jälkeen (ks. vastaavasti tuomio 15.6.1999, Andersson ja Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, 31 kohta; tuomio 10.1.2006, Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, 36 kohta ja määräys 5.11.2014, VG Vodoopskrba, C-254/14, ei julkaistu, EU:C:2014:2354, 10 kohta).

15 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että pääasian tosiseikat ovat tapahtuneet ennen Puolan tasavallan liittymistä unioniin 1.5.2004. Perinnönjättäjä, jonka perinnöstä pääasiassa on kyse, kuoli nimittäin 10.10.2000. Siviililain 925 §:n nojalla jäämistö siirtyi perilliselle viimeksi mainittuna päivänä.

16 Toiseksi SEUT 2 ja SEUT 8 artiklan ja perusoikeuskirjan 17 artiklan pyydetystä tulkinnasta on todettava, että perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdasta käy ilmi, että perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. SEU 6 artiklan 1 kohdassa samoin kuin perusoikeuskirjan 51 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, etteivät perusoikeuskirjan määräykset laajenna millään tavoin perussopimuksissa määriteltyä unionin toimivaltaa.

17 Pääasiassa kyseessä oleva menettely koskee perintösaannon toteamista varten Puolan oikeuden aineellisten säännösten ja menettelysäännösten perusteella esitettyä hakemusta ilman, että yhdenkään ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä olevan seikan perusteella voitaisiin päätellä, että näissä säännöksissä sovelletaan perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla unionin oikeutta tai että niissä on kyse SEUT 8 artiklassa tarkoitetuista unionin ”toimista”.

18 Näin ollen unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata esitettyyn kysymykseen siltä osin kuin se koskee SEUT 2 ja SEUT 8 artiklan ja perusoikeuskirjan 17 artiklan tulkintaa (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2010, Omalet, C-245/09, EU:C:2010:808, 18 kohta ja määräys 30.5.2013, Fierro ja Marmorale, C-106/13, ei julkaistu, EU:C:2013:357, 11–14 kohta oikeustapausviittauksineen).

19 Ensimmäisen pöytäkirjan 1 artiklan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklan pyydetystä tulkinnasta on todettava, että nämä määräykset tosin menevät osittain päällekkäin perusoikeuskirjan 17 artiklan, joka koskee omitusoikeuden suojaa, ja sen 21 artiklan, joka koskee syrjinnän kieltämistä, kanssa. Kuten tämän määräyksen 17 kohdassa on jo todettu, ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevaan päätökseen ei kuitenkaan sisälly yhtäkään sellaista konkreettista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että pääasian oikeusriidan kohteella on liittymäkohta unionin oikeuteen. Tällaisessa tilanteessa unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisupyyntöön (ks. vastaavasti määräys 1.3.2011, Chartry, C-457/09, EU:C:2011:101, 25 ja 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

20 Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella on todettava unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdan nojalla, että viimeksi mainittu tuomioistuin ei selvästi ole toimivaltainen vastaamaan Sąd Rejonowy w Koninien (Koninin piirikunnan alioikeus) esittämään kysymykseen.

## Oikeudenkäyntikulut

21 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on määrännyt seuraavaa:

**Unionin tuomioistuin ei selvästi ole toimivaltainen vastaamaan Sąd Rejonowy w Koninien (Koninin piirikunnan alioikeus, Puola) esittämään kysymykseen.**

Allekirjoitukset